

ਮੈਂ ਰਿੱਸਕ ਅਸੈੱਸਮੈਂਟ (ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ) ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂ? (How do I carry out a risk assessment?)

ਰਿੱਸਕ ਅਸੈੱਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮਕਾਜੀ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਤਪਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚ ਮਜ਼ੂਦਾ ਉਪਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖਤਰਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ (ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼, ਪਦਾਰਥ, ਔਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ, ਕੰਮਕਾਜੀ ਮਹੱਲ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪੱਖ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ;

ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਤਰੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਸ ਖਤਰੇ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰੇ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

- ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ;
- ਉਸ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਸੰਭਾਵਤ ਡਾਢਾਪਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੱਟ-ਚੋਟ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਉਤੇ ਖਰਾਬ ਅਸਰ ਹੋਣਾ; ਅਤੇ
- ਇਸ ਖਤਰੇ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਅਬਾਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ।

ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, 'ਫਾਈਵ ਸਟੈੱਪਸ ਟੂ ਰਿੱਸਕ ਅਸੈੱਸਮੈਂਟ', ਇਸ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦੀ ਹੈ:

ਕਦਮ 1 - ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੋ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਇਜ਼ਾ ਆਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਵਰਕਪਲੇਸ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਮਾਤਰ ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਵੱਡੇ ਖਤਰਿਆਂ ਉਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਜਾਣੋ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਹੋਣ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਾ ਹੋਣ। ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਡੈਟਾ ਸ਼ੀਟਾਂ ਵੀ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜ਼ੀਹੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਿਚ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੱਦਦ ਹਾਦਸਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕਦਮ 2 - ਫੈਸਲਾ ਲਵੋ ਕਿ ਕਿਸਨੂੰ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਮੱਤ ਭੁੱਲੋ:

ਨੌਜਵਾਨ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਵਾਲੇ, ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਾਵਾਂ, ਆਦਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਲੀਨਰਜ, ਵਿਜ਼ਿਟਰਜ, ਮੇਨਟਨੈਂਸ ਵਰਕਰਜ ਆਦਿ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਵਰਕਪਲੇਸ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਵਰਕਪਲੇਸ ਸਾਂਝੀ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਦਮ 3 - ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕੀ ਮਜ਼ੂਦਾ ਉਪਾਅ ਕਾਫੀ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਹਰ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਣ ਦੀ ਕਿਤਨੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੱਦਦ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

- ਕੀ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰਿਆਂ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰਹੇ? ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰੇ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕਰੋ, ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਤਰਜੀਹ ਵਿਚ:
 1. ਘੱਟ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰੇ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤ ਕੇ ਦੇਖੋ
 2. ਖਤਰੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਰਸਤੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕਰੋ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਾਰਡ ਲਗਾ ਕੇ)
 3. ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ
 4. ਪ੍ਰਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋਟੈਕਟਿਵ ਸਮਾਨ ਦੇਵੋ
 5. ਵੈਲਫੇਅਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਾਸਤੇ ਨਹਾਉਣ ਧੋਣ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਫੱਸਟ ਏਡ)

ਕਦਮ 4 - ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੋ

ਬੇਸ਼ੱਕ ਜੇ ਕੁੱਝ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਲਿਖਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪੰਜ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪੰਜ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ:

- ਦਰੁਸਤ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ
- ਤੁਸੀਂ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
- ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਿਤਨੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਗਟ ਵੱਡੇ ਖਤਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਿਆ ਹੈ
- ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਅ ਵਾਜਬ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰੇ ਘੱਟ ਹਨ
- ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹਵਾਲੇ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਦਮ 5 - ਆਪਣੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਤੇ ਮੁੜ-ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਧਾਰ ਕਰੋ

ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਨਵੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਵਿਧੀਆਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਵੋਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਖਤਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ। ਹਰ ਇਕ ਛੋਟੀ ਮੋਟੀ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਜਾਇਜ਼ਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਨਵੀਂ ਜਾਬ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ-ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਉਪਾਅ ਅਸਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਉੱਤੇ ਮੁੜ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

L21, Management of health and safety at work, L21, (ISBN 0717624889 – ਐਚਐਸਈ ਬੁਕਸ ਤੋਂ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ)

HSG183, Five steps to risk assessment : case studies, (ISBN 0717615804 - ਐਚਐਸਈ ਬੁਕਸ ਤੋਂ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ)

- **A guide to risk assessments requirements - free leaflet**
- **Five steps to risk assessment - free leaflet**